

Особливості аудиту на туристичних підприємствах

Куришко О.О., к.е.н., старший викладач кафедри бухгалтерського обліку та аудиту ДВНЗ «Українська академія банківської справи НБУ» (м. Суми)

В умовах активізації туристичної галузі, диверсифікації напрямків туристичних потоків, лібералізації умов діяльності суб'єктів туризму, спостерігається тенденція до зростання як кількості учасників туристичного ринку (і туроператорів, і турагентів), так і збільшення випадків шахрайств та погіршення якості надання туристичних послуг. Саме тому аудиторська перевірка діяльності туристичного підприємства є ефективним інструментом оцінки його платоспроможності, підтвердження його ділової репутації з метою мінімізації ризиків невізду туристів.

Базові умови діяльності суб'єктів господарювання в туристичній сфері визначені в Господарському [1], Податковому кодексах [2], Законах України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [3], «Про туризм» [4].

В Україні згідно Закону України «Про туризм» суб'єктами туристичної діяльності є:

- туристичні оператори (юридичні особи, які мають виключне право на організацію та забезпечення створення туристичного продукту, реалізація та надання туристичних послуг);
- туристичні агенти (юридичні особи та фізичні особи - суб'єкти підприємницької діяльності, які здійснюють посередницьку діяльність з реалізації туристичного продукту туроператорів);
- інші суб'єкти підприємницької діяльності, що надають послуги з тимчасового розміщення (проживання), харчування, екскурсійних, розважальних та інших туристичних послуг;
- гідри-перекладачі, екскурсіводи, спортивні інструктори, провідники та інші фахівці туристичного супроводу;
- фізичні особи, які не є суб'єктами підприємницької діяльності та надають послуги з тимчасового розміщення (проживання), харчування тощо [4].

За даними Державного агентства України з туризму та курортів в сфері туризму, саме ту-

ристичні оператори та туристичні агенти забезпечують реалізацію основної частини туристичних послуг як внутрішнього, так і зовнішнього туризму [5]. Більшість туристів є клієнтами туристичних агенств, які реалізують послуги туристичних операторів. Господарський кодекс України надає можливість вибору організаційно-правової форми діяльності учасниками туристичного ринку. Практика показує, що більшість турагенств діють у формі фізичної особи-підприємця, а туристичних операторів – товариств з обмеженою відповідальністю. Даний вибір обумовлено в першу чергу специфікою галузі, умовами оподаткування та рівнем відповідальності суб'єкта господарювання. Зокрема, туристичні агентства за умови функціонування на спрощеній системі оподаткування можуть обрати виключно 3-6 групи платників єдиного податку, оскільки фактично працюють на умовах агентського договору, а їх контрагентами є суб'єкти на загальній системі оподаткування.

Туристичні оператори функціонують у формі товариств з обмеженою відповідальністю, оскільки в даному випадку несуть відповідальність за своїми зобов'язаннями тільки своїм майном, несуть ризик збитків, пов'язаних з діяльністю товариства, у межах своїх вкладів. Враховуючи обсяги виручки від надання туристичних послуг більшість туроператорів обирають загальну систему оподаткування.

Для захисту прав споживачів туристичних послуг передбачено фінансове забезпечення відповідальності туроператора та турагента відповідно на 20000 євро для туроператорів, що надають послуги з виїзного туризму, 10000 євро для туроператорів, які надають послуги виключно з внутрішнього та в'їзного туризму, 2000 євро для турагентів. Даний інструмент забезпечує захист туристів і покриття відповідальності суб'єкта туристичного ринку за збитки, що можуть бути заподіяні туристу в разі виникнення обставин його неплатоспро-

можності чи внаслідок порушення процесу про визнання його банкрутом, які пов'язані з необхідністю покриття витрат туриста з його повернення в місце проживання (перебування), відшкодування вартості ненаданих послуг [4].

Проте з урахуванням середньої ринкової вартості туристичної путівки з закордонного туру, дана сума фінансової гарантії може покрити збитки 4-6 туристів по гарантії турагента та до 40-60 туристів по гарантії туристичного оператора, тобто обсяги господарської діяльності будь-якого суб'єкта туристичного ринку не забезпечують достатнього фінансового захисту клієнта-споживача туристичних послуг.

В даному випадку базовий закон про аудиторську діяльність виконує свою мету створення системи незалежного фінансового контролю з метою захисту інтересів користувачів фінансової та іншої економічної інформації [6]. Основними користувачами фінансової звітності в даному випадку є передусім як зовнішні суб'єкти господарювання (закордонні партнери туристичних операторів, перевізники, приймаючі туристичні фірми, готелі, авіакомпанії, страхові компанії), так і внутрішні користувачі (туристичні агенти, клієнти-споживачі туристичних послуг).

Слід зазначити, що оскільки більшість туроператорів обирають організаційно-правову форму товариства з обмеженою відповідальністю, проведення обов'язкового аудиту для них не передбачено. На сайті всіх туристичних операторів публікуються виключно дані про державну реєстрацію, свідоцтво про систему оподаткування та банківську гарантію. При цьому ні турист, ні туристичний агент не має можливості оцінити фінансовий стан туристичного оператора на основі показників його фінансової звітності та аудиторського висновку.

Порядок організації та проведення аудиту суб'єктів туристичного ринку загалом відповідає стандартній процедурі та вимогам Міжнародних стандартів аудиту. З урахуванням обсягів господарської діяльності, проводити добровільний аудит можуть собі дозволити лише туристичні оператори. Основними питаннями, на які має дати відповідь аудитор, мають бути:

- достовірність даних бухгалтерського обліку;
- відповідність інформації, поданої у фінансовій звітності, реальному стану господарської діяльності туристичного оператора;

- наявність фінансової гарантії, її достатність обсягу туристичного обороту туроператора;

- наявність надійних контрагентів (страхових компаній, авіа- та інших перевізників, готелів, туристичних фірм - приймаючої сторони);

- ризики, які можуть вплинути на господарську діяльність туроператора та можливість своєчасного виконання його зобов'язань з урахуванням достатності його фінансових гарантів.

На основі відповіді на дані питання з урахуванням принципів Міжнародних стандартів аудиту, туристичному оператору буде надано аудиторський висновок.

На основі виділених проблем функціонування учасників туристичного ринку та з метою забезпечення захисту прав споживачів туристичних послуг вбачається за доцільне:

- збільшення розміру фінансової гарантії туристичного суб'єкта відповідно до обсягів реалізації його послуг;

- затвердження обов'язкового розкриття фінансової звітності та проведення обов'язкового аудиту туристичних операторів з визначенням показників його фінансової стійкості та можливості покриття можливих збитків.

Дані пропозиції дозволять забезпечити достовірність фінансової звітності учасників туристичного ринку (туристичних операторів) та мінімізувати ризики ненадання або надання не в повному обсязі оплачених туристу послуг. Крім того, проведення аудиту за Міжнародними стандартами дозволяють туристичному оператору підвищити рівень ділової репутації при укладанні господарських договорів з закордонними партнерами.

Література:

1. Господарський кодекс України // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2003, N 18, N 19-20, № 21-22, ст.144.
2. Податковий кодекс України // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2011, № 13-14, № 15-16, № 17, ст.112.
3. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1999, № 40, ст.365.
4. Закон України «Про туризм» // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1995, № 31, ст.241.
5. Офіційний сайт Державного агентства України з туризму та курортів // Режим доступу: <http://www.tourism.gov.ua/ua/legislation/law/>
6. Закон України «Про аудиторську діяльність» // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1993, № 23, ст.243.